

YENİ EKONOMİNİN MAKRO EKONOMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Dr. Y. Koray Duman
Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü Antalya
kduman@akdeniz.edu.tr

ÖZET

Bilişim teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak ekonomik yapıdaki dönüşümler ekonomilerin sanayi ekonomisinden farklı bir yapıya dönüştüğünü göstermektedir. Yeni ekonomi mevcut ekonomi teorilerinin gözden geçirilmesini zorunlu kılmaktadır. Çünkü yeni ekonomide mevcut ekonomik ilişkiler gerek biçimsel gerekse içerik yönünden değişime uğramaktadır. Evrensel bazda zaman ve mekan farklılıkları ortadan kalkarken, verimlilik ve etkinlik artışları da beraberinde gelmektedir. Dolayısıyla yeni ekonomi makro ekonomi teorilerinin tekrar gözden geçirilmesini zorunlu kılmaktadır

Bu çalışmada Yeni Ekonomiye hazırlayan koşullar hakkında bilgi verilecek, Geleneksel Ekonominin hangi yasalarına bir karşı çıkış niteliği taşıdığı belirtmeye çalışılacak, bir model olarak ABD'deki oluşum dinamikleri ve göstergeleri üzerinde durulacak ve dünyada ve Türkiye'de geleceğine yönelik bazı değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler. New Economy, ABD, Makroekonomi

ABSTRACT

Changes in the economic structures as a result of the developments in the information technologies demonstrate that economies are transforming from micro to macro scales. It means that the new economy necessitates the review of the traditional economic theories. This is because the traditional economic relations have been changing with the emergence of the new economy in terms of both forms and content. As the temporal and locational differences in universal scale evaporate, productivity and efficiency increase. The aim of the present study is to identify what developments in both micro and macro economies are witnessed with the emergence of the new economy.

Keywords: New Economy, USA Macroeconomy

1. GİRİŞ

Son yirmi yıldan bu yana dünya ekonomisinde yaşanan gelişmelerle birlikte Yeni Ekonomi kavramıyla sık bir şekilde karşılaşmaya başladık. Bu kavramın arkasında enformasyon teknolojilerindeki köklü değişikliklerin yattığı bilinmektedir. Yeni Ekonomi hakkında genel kabul gören en temel olgu, ekonominin altyapısının fizik mallardan çok bilgi temelli ve daha ziyade hizmete benzeyen mallara dayanıyor olmasıdır. Enformasyonun üretim süreçlerindeki yerinin gittikçe artmasıyla birlikte, sanayi ürünlerinin eski değerini kaybetmeye başladığı iddia edilmektedir. Bazı yazarlar tarafından “Bilgi Toplumu’na” geçiş olarak da nitelenen bu değişimle birlikte toplum yapıları yeniden şekillenmekte ve yeni bir ekonomik gelişme dönemi başlamaktadır. Yeni Ekonomi, böylesi bir sürecin tüm itici güçlerini arkasına almış olan ABD’de 1990’ların ikinci yarısından itibaren gündeme gelen bir olgudur. Bu kavramın günümüzde akla getirdiği en temel olgu ise “İnternet” dir. Ancak Yeni Ekonomiye analiz edebilmek ve gelecekte ekonomiler için ne gibi açılımlar sunacağını anlamak için bu süreci karakterize eden farklı unsurları da ortaya koymak gerekmektedir. Bu çalışmada Yeni Ekonomiye hazırlayan koşullar hakkında bilgi verilecek, Geleneksel Ekonominin hangi yasalarına bir karşı çıkış niteliği taşıdığı belirtmeye çalışılacak, bir model olarak ABD’deki oluşum dinamikleri ve göstergeleri üzerinde durulacak ve dünyada ve Türkiye’de geleceğine yönelik bazı değerlendirmelerde bulunulacaktır.

2. YENİ EKONOMİ: ÇIKIŞ DİNAMİKLERİ, GÖSTERGELERİ VE ABD DENEYİMİ

Verimliliğe olan potansiyel etkileri açısından (enformasyon iletişim teknolojileri) EKT, 1980 ve 1990'lı yılların teknolojileri içerisinde en fazla yayılan ve dışsallıkları olan jenerik teknolojiler olarak kabul edilmektedir. Nükleer teknoloji, uzay-havacılık teknolojisi ile bio-teknolojinin yanında EKT, yayılma hızı ve sağladığı dışsallıklar açısından önde gelmektedir. Dört jenerik teknolojinin yayılma hızını etkileyen unsurlar olarak; karlılık, rekabet baskısı, yatırım ölçeği, emniyet, teknik güvenilirlik gibi kriterler bağlamında yapılan değerlendirmede EKT'nin en önemli üretim ve uygulama alanları olan elektronik ve enformasyon-komünikasyon sanayileri ile diğer sektörlerde hızla yayıldığı ve önemli dışsallıklar sağladığı tespit edilmiştir (Soyak,, 1999:241-243) .

1990'ların ikinci yarısında EKT'deki ilerlemelerle de bağlantılı olarak, ABD'de düşük enflasyon ve artan işgücü verimliliğiyle birleşen güçlü bir ekonomik büyüme süreci yaşanmaya başlamıştır. Birçok uzman Yeni Ekonominin doğuşunu bu süreçle anmaktadır. Dolayısıyla EKT'nin üretilmesi, uyarlanması ve sürekli olarak yayılmasının uyardığı verimlilik artışları nedeniyle ortaya çıkan uzun dönemli büyümenin Yeni Ekonomiye karakterize etmesi söz konusudur. Özellikle ABD ekonomisine bakıldığında 1990'ların ikinci yarısından itibaren EKT ile işgücü verimliliğinde ortaya çıkan artışlar arasında bir ilişkinin olduğunu söylemek mümkündür [18] . Bu uzun dönemli büyüme sürecinin itici faktörlerini belirlemek gerekir; verimlilik artışı, bu artışa neden olan EKT'deki gelişmeler, düşük enflasyonla birlikte yaşanan büyüme süreci ve bunların yanı sıra Federal Rezervin uyguladığı gevşek para politikalarının altını çizmek gerekir (Masi, . Estevao ve L. Kodres.,2001:1-25).

Teknolojik yeniliklerin işgücünün verimliliğinin artırmasına neden olan iki bileşeni söz konusudur; EKT sermayesinin işgücüne nazaran artmasının sonucunda daha fazla çıktı artışının yaşanması (sermaye derinliği); sermaye ve işgücünün daha iyi teknik ya da organizasyonlarda birbirini etkilemesi, yani işgücü ve sermaye miktarı değişmeksizin üretim miktarının artması, diğer bir deyişle toplam faktör verimliliğinde (TFV) bir artışın ortaya çıkması. EKT ürünleri üreten sektörlerde yaşanan TFV artışı EKT ile ilişkili ürünlerin fiyatlarında büyük düşüşler yaşanmasına sebep olur. Fiyatlarda yaşanan düşüşlerle birlikte bu ürünlerin yatırımlarında büyük dalgalanmalar ortaya çıkar; EKT sermaye birikim oranı tüm işgücü girdisinin üzerine çıkar ve EKT'de sermaye derinliği oluşur. Bir yandan EKT sektöründeki TFV'de ortaya çıkan yükselme ve diğer taraftan EKT'deki sermaye derinliği işgücü verimliliği artışını destekler. Tüm bunlara ilaveten bu teknolojilerin kullanımının dünya çapında yayılmasına neden olan firma davranışlarındaki sürekli değişim, ekonominin diğer sektörlerinde de TFV'nin büyümesine yönelik beklentiler doğurur (Blinder, 2000: Bkz; www.brook.edu/comm/policybriefs/pb060/pb60.htm Erişim Tarihi; 3.5.2004).

Bu teorik bilgiler ışığında ABD örneğine bakıldığında, Yeni Ekonominin niçin ABD'ye ait olduğu sorusunun yanıtlarını da bulmak kolaylaşacaktır. 1990'ların ikinci yarısından sonra ABD'de işgücü verimliliği büyümesinde yaşanan önemli artışların arkasındaki itici gücün EKT'nin hızlı bir şekilde uyarlanması olduğu yaygın bir şekilde kabul görmüştür. Teknolojik yenilikler 1995-2000 döneminde bilgisayar fiyatlarında ortalama olarak yılda %22 oranında keskin düşüşlere neden oldu. Fiyatlarda yaşanan bu önemli düşüşler diğer sektörleri enformasyon işlemcileri ekipmanları ve ilgili ürünlerine yatırım yapmaya yönlendirdi. Bilgisayarlaşma yatırımlarında reel değerlerle ortalama yıllık %44'lük bir artış yaşandı (bkz; Tablo 1).

Tablo 1 ABD Ekonomisinde Enformasyon Teknolojisi Yatırımı 1980-2000 (Milyar \$)

A(Yıl)	B(Toplam sınıai ekipman ve yazılım yatırımı)	C(Enformasyon işlemcisi ekipmanları ve yazılım yatırımı)	D(Sütun. 2 / Sütun. 1 (%))
1980	227.0	69,6	30.7
1985	334.3	130.8	39.1
1990	427.8	176.1	41.2
1995	620.5	262.1	42.2
1999	917.4	433.0	47.2
2000(B)	1,036.9	532.1	51.3

Kaynak: Kaynak: **Economic Report of the President**,2001, Tablo B-18, s.296 ve **Survey of Current Business**, January, February 200: National Income and Product Accounts, Tablo 5.4.

Birçok çalışma işgücü verimliliğindeki artışı uyardı EKT'nin rolünü belirlemek amacıyla, işgücü verimliliği artışını sermaye derinliği ve toplam faktör verimliliği artışı biçiminde ayırmaya özen göstermiştir

(D.W. Jorgenson ve K. J. Stiroh, , 2000) . Yarı iletken ve bilgisayar üretiminde artan etkinlik EKT sektörlerinde TFV ve dolayısıyla işgücü verimliliğini artırmış; EKT ürünlerinin fiyatlarında düşüşler yaşanmıştır. EKT ürünlerinin fiyatlarında yaşanan düşüşler diğer sektörlerin de bu ürünlere daha fazla yatırım yapmasına, sermaye derinliğinin artmasına ve işgücü verimliliğinin yükselmesine neden olmuştur. ABD ekonomisinde en yoğun bilgisayar kullanan sektörler bakıldığında; imalat sanayiinde yer alan elektriksiz makinelerin yanı sıra özellikle, ticaret, finans, sigortacılık, emlak, yazılım ve sağlık gibi hizmet sektörlerinde de önemli yoğunlaşmaların olduğu görülecektir (Bkz; Tablo 2).

Tablo 2. ABD Ekonomisinde En Yoğun Bilgisayar Kullanan Sektörler

Sektörler	B	C
İmalat Sanayi		
Elektriksiz Makinalar	2,2	4,6
Elektrikli Makinalar	1,9	4,6
Baskı ve Yayım	1,7	2,5
Çeşitli Araçlar	1,5	2,4
Taş Çimento ve Cam	0,6	1,5
Hizmetler		0,9
Ticaret	15,4	
FSE	14,7	32,2
Diğer Hizmetler	25,1	30,2

Toplam katma değer içerisinde bu sektörlerin paylarının toplamının %60'a yaklaştığı düşünüldüğünde, EKT'de yaşanan gelişmelerin ekonominin tümünde niçin bu denli verimlilik artışlarına yol açtığına yanıtını da bulmak güç değildir. 1990'ların ikinci yarısında işgücü verimliliğindeki artışın yaklaşık üçte ikisinin EKT'nin üretimi ve kullanımıyla ilişkili olduğu tahmin edilmektedir (Masi, Estevao ve Kodres, 2001)

Yeni Ekonominin orijini ve en büyük temsilcisi olan ABD'de çeşitli verilerden hareketle bu ekonominin boyutları konusunda bazı bilgiler edinilebilir. "Digital Economy 2000" başlıklı rapor Yeni Ekonominin ulusal ekonomideki tüm sektörler ve kesimler üzerindeki etkilerini incelemektedir Bu rapordan hareketle ABD'de Yeni Ekonomiyle ilgili şu bilgilere ulaşılmaktadır (Digital Economy Report, 2002).

· Enformasyon sanayiinin 2000 yılında ekonomideki payı %8.3 olmakla beraber 1995-99 döneminde ABD ekonomik büyümesine katkısı yaklaşık 1/3 oranındadır. Son on yıllık süreç içinde ABD ekonomisinin yavaşlama sinyalleri göstermeksizin düşük enflasyonla hızlı büyüme yaşamasında bilgisayar, bilgisayar parçaları ve telekomünikasyon teçhizatında büyük maliyet düşüşlerinin yaşanması önemli rol oynamıştır. 1987-1994 döneminde bilgisayar fiyatlarındaki düşüş yıllık ortalama %12 iken 1995-99 döneminde % 26'ya kadar hızlanmıştır. 1994-1998 döneminde ise telekomünikasyon teçhizatlarının fiyatı da yıllık bazda % 2 kadar düşmüştür. EKT ürün ve hizmetlerinde yaşanan fiyat düşüşleri toplam enflasyonun da düşmesini sağlamıştır. Bu fiyat düşüşleri 1994-1998 döneminde yılda ortalama % 0.5 oranında bir düşüşe katkıda bulunmuştur. EKT ürünleri fiyatlarındaki düşüş hızı 1990'larda daha da hızlanmıştır. 1994'te % 1 olan düşüş, 1995'de neredeyse % 5'e kadar yükselmiştir. 1996-98 arasında ise bu rakam ortalama % 8 dolayında gerçekleşmiştir.

Bu sanayiler Araştırma-Geliştirme (Ar-Ge) yatırımlarında da temel kaynak olarak ortaya çıkmaktadır. 1994-99 döneminde Ar-Ge yatırımlarının yıllık büyüme oranı %6 olarak gerçekleşirken, bu oranın içinde önemli olarak nitelenebilecek olan %37'lik payı enformasyon sanayisi almaktadır. A.B.D'de EKT teknolojisine yapılan yeni yatırımlar işgücü verimliliğinin çok daha yükselmesine yardımcı olmaktadır. Yapılan araştırmalar 1990'ların ikinci yarısında ABD'deki verimlilik artışının yarısından fazlasında EKT üretimi ve kullanımının katkısı olduğunu ortaya koymaktadır. EKT yatırımları kısa yaşam süreleri boyunca olağanüstü bir şekilde verimli olmak durumundadır. Firma ölçekli çalışmalar organizasyonel değişimler için yapılan tamamlayıcı yatırımlarla birlikte EKT yatırımlarının gerçekleştirilmesi halinde verimliliğin en üst düzeye çıktığını göstermektedir.

· Enformasyon-komünikasyon sanayisinde ve diğer sektörlerde enformasyon hizmetlerinde istihdam edilen işçi sayısı 1988 yılı itibariyle toplam 7.4 milyona ulaşmış ve ABD'deki toplam işçi sayısının %6.1'i olarak gerçekleşmiştir. Yazılım ve bilgisayar hizmetleri sektöründe çalışan sayısı 1992'den 1998'e 2 misline çıkmış ve sayı 850 binden 1.2 milyona yükselmiştir.

· Yeni Ekonomi yalnızca bilgisayar donanımı ile yazılımların gelişimi ve işlenmesi anlamına gelmemektedir. Aynı zamanda çok daha ucuz ve hızla yükselen bir elektronik bağlantıyı da anlatmaktadır. Özellikle işten işe ticarete (B2B) Internet, büyük ve küçük firmalar arasındaki uygulama sahasının düzeyinin gelişmesine de katkıda bulunmaktadır. Daha önceleri yalnızca çok daha büyük ölçekli şirketler elektronik ticarete kendi özel şebekelerini kullanırlarken, yüksek maliyetler nedeniyle birçok küçük işletmeye bu şekilde

bir verimliliği yakalama fırsatı bulamamaktaydı. İnternet bu durumun tamamen değişmesinde ve tüm işletmelere daha kolay ve daha ucuz iş yapma ve bilgi paylaşma imkanını vermede çok önemli bir rol oynamaktadır

Sonuç olarak 1995'den bu yana A.B.D. ekonomisinin güçlü performansına bakıldığında 1973-1995 dönemi ve diğer gelişmiş ülkelerin son yıllardaki performansı ile zıtlıklar içerdiği söylenebilir. Kapitalizmin tarihsel gelişim sürecinde; elektrik ve elektrik motorlarının icadı gibi radikal teknolojik devrimler ile bunların ekonomik etkileri arasında uzun gecikme dönemlerinin yaşanması söz konusu olmuştur. EKT tüm dünya piyasalarında ve ekonomilerinde kullanılmasına karşın ABD ekonomisi bu teknolojiden diğer ülkelere göre çok daha büyük kazançlar elde etmiştir. Bu kazançların temelinde işgücü verimliliğinde yaşanan önemli artışlar yatmaktadır. EKT'nin işgücü verimliliğine katkılarını ortaya koyan ülkeler arası karşılaştırmalı bir analiz yapıldığında, özellikle 1996-99 yılları arasında diğer gelişmiş ülkelerin çok üstünde bir performans sergilendiği görülecektir (bkz; **Tablo 3**). Bu durumun altında ABD'de uygulanan ekonomi politikaları ve kurumsal yapıların önemli etkilerinin olduğunu belirtmek gerekir.

Tablo 3. EKT'nin İşgücü Verimliliğine Katkıları

	1990-95 ¹				1996-99			
	ABD.	Kanada	U.K.	Fransa	ABD.	Kanada	U.K.	Fransa
İşgücü verimliliği artış oranı	1,5	1,9	2,4	1,7	2,6	1,0	1,8	2,3
Sermaye Derinliği	0,6	0,7	0,9	1,2	1,1	0,0	1,0	0,3
EKT	0,5	0,2	0,1	0,0	1,0	0,3	0,3	0,2
Bilgisayar ve ofis ekipmanları	0,2	n.a.	0,1	0,0	0,6	n.a.	0,3	0,1
Yazılım	0,2	n.a.	0,0	0,0	0,3	n.a.	0,0	0,1
Komünikasyon ekipmanları	0,1	n.a.	0,0	0,0	0,1	n.a.	0,1	0,1
Diğer Sermaye	0,1	0,4	0,7	01.Oca	0,1	-0,3	0,6	0,1
İşgücü kalitesi	0,4	n.a.	n.a.	0,2	0,3	n.a.	n.a.	0,0
Toplam faktör verimliliği artışı	0,5	01.Şub	01.May	0,3	01.Şub	1,0	0,9	0,9
Kaynak: Oliner and Sichel (2000)'den aktaran Masi ve diğerleri, 2001.								
¹ ABD ve Kanada verileri 1991-95 dönemini kapsamaktadır.								

Bu olgunun altında yatan bir başka unsur ise literatürde “verimlilik paradoksu” olarak anılan durumdur. Yeni jenerik teknolojileri öğrenip özümsemek; bütün ekonomik faaliyet alanlarına yayılmalarını sağlamak ve en fazla faydayı elde edebilecek düzeyde kullanır hale getirmek ve bu teknolojileri geliştirebilme becerisini kazanmak oldukça uzun süreler alabilir. Örneğin, fabrikaların, yeni bir jenerik teknoloji olarak ortaya çıkan elektrik motorlarından ölçülebilir bir fayda sağlamalarının ve bunun verimlilik istatistiklerine yansımının 20 yıl aldığı, Stanford Üniversitesi'nden iktisatçı Paul David, 20. Yüzyılın başında göstermişti. İşte bu olgu nedeniyle EKT'nin yaygınlaştırılması için gösterilen çabalara rağmen verimlilik artışı geç gelmekte, her ülkenin yeni teknolojileri öğrenip özümseme ve en fazla faydayı sağlayacak biçimde kullanabilir hale getirme yetenekleri farklı olduğundan verimlilik artışı beklenen düzeyde olamamaktadır (Göker, 2002:1-9).

3. YENİ EKONOMİNİN MAKROEKONOMİK ETKİLERİ

a) İstihdam

Yeni ekonomi ile birlikte çalışmanın niteliği de değişmektedir. Bununla birlikte henüz yeni ekonominin ilk safhalarında olduğumuzdan bu değişimin şekli konusunda tam bir anlaşma yoktur. Yeni bin yılda çalışmanın

niteliği hakkındaki görüşler, ütopyik uç ve pesimist uç olmak üzere iki kutupta yoğunlaşmıştır. Bazılarına göre bilgi çağında üretim ve hizmetler sektörlerinde rutin tipteki işler için işçi talebi az olacaktır; yalnızca ileri derecede vasıflı teknisyenler ve yöneticiler için bir gelecek vardır. Başka bazılarına göre ise, nüfusun önemli kesimleri için bugünkü anlamı ile çalışma tamamen ortadan kalkacaktır(Dereli, 2002:2-9).

Yeni üretim sistemleri, gelişmekte olan ülkelerde kitlesel işsizliğe yol açmaktadır. İstihdamın azalışında otomasyonun parça parça ve düzensiz bir şekilde yapılması, teknoloji transferinin denetimsiz ve dağınık olması, ithal teknolojilerin yeni istihdam alanları yaratma yönünde uyarlanıp gerçekleştirilmemesinin de payı vardır. Aynı şekilde yeni teknoloji ile ortaya çıkan teknolojik küreselleşme, küçük işletmeciliğin yaygın olduğu, işgücü piyasası parçalı ve yeterince esnek olmayan, çalışanları her türlü sosyal güvenlik ve sosyal haklardan yoksun bulunan az gelişmiş ülkelerde emek üzerinde ağır bir baskı oluşturmaktadır. Bu süreç çalışanların henüz yeni yeni kazanmaya başladıkları ekonomik ve sosyal haklarda bir geriye dönüşü başlatabilecek niteliktedir(Eser,1995:85-86)

Yeni Ekonomi yoğun rekabete neden olmaktadır. Kas gücüne dayalı emeğin verimliliğinin düşük olması, yönetim etkinliğinde ortaya çıkan sorunlar, yatırımın işgücü tasarrufu sağlayan yüksek teknolojili alanlara kaymasına neden olmuştur. İstihdam alanlarının değişimi ile çalışanlarda aranan niteliklerde değişime uğramıştır. Yeni Ekonomi ile çalışanlarda iletişim kurma becerisi, iş zekası, özgüven, sorumluluğu kabul etme, inisiyatif, esneklik, analitik düşünce yeteneği, enerji düzeyi, hayal gücü, kendini keşfetmek, başarı dürtüsü, ekibe uygunluk, adanmışlık, verimlilik, hayat boyu öğrenme gibi özellikler aranmaktadır. Yeni Ekonomi ile yeni istihdam kapıları açılırken, teknoloji eğitimi almış personel ihtiyacı artmaktadır. Yeni iş olanakları artarken, eğitilmiş eleman arzı aynı hızla büyümektedir. Fakat ortaya çıkan bu açık kısa zaman içinde kapanmaktadır.

b) Büyümeye Etkisi

Gelişmekte olan ülkeler, bilgi çağının bilişim altyapısına sahip olmadıkları gibi, bilgi çağının, personel, kurumsal ve maddi altyapısına yeterli düzeyde sahip değillerdir. Bu nedenle küreselleşmenin etkisiyle bu ülkelerin gelişmiş merkez bölgelerinde bilgi yoğun bir yaşama geçilirken sanayi toplumlarında olduğu gibi ikili hatta üçlü bir ekonomik yapı ortaya çıkacaktır. Üçlü yapının hızlanan entegre bir kalkınma sürecine dönüşebilmesi özellikle bilişim, personel ve kurumsal altyapı donanımları ile buna paralel olarak sanayi ve bilgi sektörlerinde önemli bir birikimin olmasına bağlıdır. Bilgi sektörü, bilişim altyapısı, sanayileşme, personel ve kurumsal altyapıdaki olumlu ve dinamik gelişmenin, olumsuz gelişmeleri aştığı sektör ve yörelerde kendi kendini besleyen gelişme süreci yaşanabilecektir. Bu aşamadan sonra, bilgi teknolojilerinin yarattığı hızlı gelişim potansiyeli ile, üçlü yapıya dayalı gelişmeyi daha kısa sürede aşmak olasıdır. Bu noktada bilgi toplumunun entegre gelişmeyi besleyici gücünün, sanayi toplumundakinden daha yüksek olduğu vurgulanmalıdır. Sanayi toplumunun mekanik ilişkilerine karşın, bilgi toplumunun ve bilgi üretiminin etkileri, sinerjik özellik göstermektedir. Diğer bir deyişle, sanayi toplumunda genellikle “ölçeğe göre sabit getiri” daha ağırlıklı iken, bilgi toplumunda “kümülatif ya da sinerjik etki” nedeniyle sürekli “artan getiri” mekanizması işleyeceğinden, daha hızlı bir gelişme süreci yaşanabilecektir. Ancak bu noktada, gelişmiş ülkelerde de aynı sinerjik etkinin işlediği unutulmamalıdır(Erkan, 1995:2-5).

Yeni Ekonominin büyüme üzerindeki etkilerini üç noktada toplayabiliriz.

- Yeni ürün ve hizmetlerin üretilmesi ile toplam üretim artar ve yeni iş imkanları doğar.
- E-ticaret ile üretim sürecinde verimlilik artar. Bu noktada e-ticarete imkan veren teknolojik donanım, fiziki, beşeri sermaye ve toprakla birlikte en önemli üretim faktörü olarak kabul edilir.
- Dijital reklam, sınır ötesi üretim, internet satışları, yeni pazarlama, organizasyon ve yönetim teknikleri ile ekonomik etkinlik artmaktadır.

Unutulmaması gereken husus, yeni ekonominin büyüme üzerine olan etkilerinin gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında farklılıklar olduğudur. İnternet alt yapısının oluşturulmasının maliyetli oluşu, teknolojik açıdan zaten geri olan ve oluşuma yabancı olan gelişmekte olan ülkelerde yeni ekonominin etkilerinde bahsetmek zordur. Gelişmiş ekonomilere ise, 1990'ların başına gelindiğinde büyüme hızlarının birbirleri ile benzeri olma özelliğini kaybettiği görülmektedir. Örneğin, OECD ülkeleri 1990'lara gelindiğinde multi-faktör donanımı yapılarındaki farklılaşmaya bağlı olarak milligelirleride bu paralellliği getirmiştir(www.geocities.com/uretkenogrenciler/yazi/bora3htm)

c). Dış Ticarete Etkisi

Yeni ekonomi ve küreselleşme ile coğrafi sınırlamalar da ortadan kalkmıştır. Bu süreç içinde doğrudan yabancı sermaye yatırımları hız kazanmıştır. Ekonomideki bu eğilimin en önemli göstergesi büyük firmaların taşeronluk işlerini yapan ve entegrasyon sayesinde daha fazla iş yapma olanağına sahip olan KOBİ'lerde maliyetlerin düşürülmesine yönelik bilgi ve iletişim teknolojileri ile bağlantılı olarak gerçekleştirilen bölgesel nitelikli üretim yalnızca etkinliği arttırmakla kalmayıp aynı zamanda ulaşım ihtiyaçlarını düşürmek suretiyle şehirlerdeki kalabalığın azaltılması, çevrenin daha az kirletilmesi gibi pozitif dışsallıklara da yol açmaktadır(Odyakmaz, 200:12-13).

Ticaret alanında, perakende satıştan internet üzerinden satışa geçilmesi ile tüketiciler ürün taraması açısından zaman kazandılar, üreticiler ve dağıtımıcılar stokları azaltma imkanı buldular. Bankacılık, eğlence, turizm gibi hizmet sektörleri B to B ile teknolojinin en fazla kullanılan sektörleri haline geldiler ve hızlı, etkin iletişim, etkileşim ağı kurabildiler. Elektronik pazarların şeffaf olması nedeni ile fiyatı düşen ürünlere ve ürünlerin teknik özelliklerine dair bilgiler kolaylıkla elde edilmeye başlandı. Yeni ekonominin getirdiği bu dönüşümler dış ticareti daha cazip ve olanaklı bir hale getirmiştir.

d). Makroekonomik İstikrara Etkisi

Yeni ekonominin getirdiği tehditlerden birisi de artan istikrarsızlık ortamıdır. Özellikle gelişmekte olan ülkeler açısından bu önemli bir tehdittir. ABD’de yeni ekonomi şirketlerinin 1999 yılı içinde başlayıp hızla büyüyen iflasları yeni ekonominin bir safсата olduğu görüşünü savunanlara bir koz vermiştir. Yeni ekonomi şirketleri hisselerinde yüzde 90’ları aşan düşüşler bu şirket hisselerini tutanların “yüzde doksan kulübü” olarak anılmasına neden olmuştur.

Tüm bu gelişmeler , iş dünyasında yeni ekonomi kavramlarının iş dünyasında mizahi yakıştırmalara muhatap olmasına da neden olmuştur. Artık “B to B” yani “Business to Business” web jargonunun yerini “Back to Banking”, “B to C”nin yani “Business to Customer”in yerini “Back to Consulting”e bıraktığından söz edilmektedir(Akın,2001:45-49)

SONUÇ

Yeni ekonomi eskiyi dönüştürecek ve görece olarak önemini azaltacaktır, ama onu yok etmeyecektir. Şu anda Bilgi Çağı’nın en önde gelen kapitalisti olan Microsoft’un başkanı Bill Gates, parasını büyük bir eve ve fantezi arabalara, yani maddi şeylere harcıyor. Sanayi devrimi tarımı ortadan kaldırmadı, çünkü hala bir şeyler yemek zorundayız; aynı şekilde Enformasyon Devrimi de sanayiye son vermeyecektir, çünkü sanayi toplumuna geçişin önemli bir göstergesi olan şu bira kutularına hala önem vermekteyiz. Hiç kimse bu devrimin ne tür yeni çalışma ve zenginleşme yolları yaratacağını tam olarak söyleyemez; bir devrimde kesin olan tek şey beklenmedik gelişmelerdir. Ama bilgiye dayalı ekonomide başarının yeni becerilere, yeni türden örgütlenmelere ve yönetime bağlı olduğu daha şimdiden açıktır.

Yeni ekonomi ile ekonomik ilişkilerde ve ekonominin yapısında oluşan değişimler karşısında mikro ve makro ekonomi teorisinde de değişimleri olması kaçınılmaz görünmektedir. Teori gerçek yaşamı izah eden bir yapıda olmalıdır. Sanayi ekonomisini temel alan bir ekonomi teorisi yeni yapıyı izah etmede yetersiz kalacaktır. Asıl önemlisi , ekonomi politikaları oluşturulurken mevcut ilişkilerin iyi analiz edilmesidir. Aksi takdirde yeni yapıyı iyi analiz etmeden eski teorileri temel alarak oluşturulacak ekonomi politikaları başarısız olacaktır.

Yeni ekonomi ile ortaya çıkan bıçak sırtı denge ve ani finansal krizler ciddi darboğazları olan Türkiye için önemli bir tehdittir. Nitekim son 2001 Krizinde Türkiye önemli yaralar almıştır. Bununla birlikte bu krizler karşısında uygulanan yapısal dönüşüme dönük politikalar ülkenin mevcut kırılgan ekonomisinin yeni ekonominin gereklerine uygun hale gelmesine neden olmaktadır. Yani son kriz göstermiştir ki, bilgi toplumu olma yolunda politikacıların yapması gereken fakat politik kaygılarla yapmadıkları uygulamaları kriz bir oranda yaptırmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akın,B **Yeni Ekonomi**, Çizgi Kitabevi Yayınları , Konya, 2001, s.75
- Blinder, A. S. The Internet and New Economy; Policy Brief, June 2000.
- Digital Economy Report, 2000, US Government Electronic Commerce Policy page
- Dereli,T “Teknolojik Değişmeler, Çalışma İlişkileri ve Yeni İstihdam Türleri”, İŞGÜÇ ONLİNE DERGİ,2002
- Eser, U “Küreselleşme: Tehdit mi Yoksa Fırsat mı?”, **Ekonomik Yaklaşım**, Cilt 6, Sayı 17, Yaz 1995, s.10
- Erkan, H, **Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Eylül 1998, s.147
- Göker, A e-Türkiye Enformasyon Toplumu Üzerine Kavramsal Bir Yaklaşım Denemesi
- Jorgenson D.W. ve K. J. Stiroh, , "Raising the Speed Limit: U.S. Economic Growth in the Information Age," Brookings Papers on Economic Activity, Brookings Institution 1, 2000.
- Masi, P.D, M. Estevao ve L. Kodres, “Who Has a New Economy?”, Finance and Development, Vol 38, No.2 June 2001.
- Oliner S ve D.E. Sichel, , "The Resurgence of Growth in the Late 1990s: Is Information Technology the Story?" Journal of Economic Perspectives, Vol. 14 Fall, 2000, ss. 3-22.
- Odyakmaz, N “Bilgi Teknolojileri, Küreselleşme ve Kalkınma”, Dış Ticaret Dergisi, S.18, Temmuz 2000
- Stewart,T **Entelektüel Sermaye**, (Çev. Nurettin ELHÜSEYNİ), Kontent Kitap, İstanbul, 1997, s.53
- Soyak, A “Günümüzü Yansıtan Bir Sektör: Telekomünikasyon”, 75 Yılda Çarklardan Chip'lere içinde, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 1999, ss.241-243.
- <http://www.esa.doc.gov/de2k.htm> Erişim Tarihi: 5. 2. 2002.
- http://www.tbd.org.tr/sayi78_html/eturkiye_goker.htm Erişim Tarihi: 11.2.2002.
- <http://www.isguc.org/tdereli1.htm>
- www.geocities.com/uretkenogrenciler/yazi/bora3htm
- www.dtm.gov.tr/ead/DTDergi/tem2000/bilgi.htm
- www.brook.edu/comm/policybriefs/pb060/pb60.htm Erişim Tarihi; 3.2.2002.